

Národní portály jako oficiální komunikační platforma screeningových programů

National Web Portals as an Official Communication Platform of Cancer Screening Programmes

Gregor J.¹, Dušek L.^{1,2}, Májek O.^{1,2}, Šnajdrová L.¹

¹ Institut biostatistiky a analýz, LF a PŘF MU, Brno

² Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, Praha

Souhrn

Oficiální webové portály jsou důležitou komponentou informačního zázemí screeningových programů zhoubných nádorů. Poskytují aktuální a relevantní informace jak odborným pracovníkům ve zdravotnictví, tak i široké veřejnosti a zájemcům o preventivní vyšetření. Slouží také jako oficiální médium pro publikaci výsledků jednotlivých programů. České národní screeningové programy jsou prezentovány na adresách www.mamo.cz (screening karcinomu prsu), www.kolorektum.cz (screening kolorektálního karcinomu) a www.cervix.cz (screening karcinomu hrdla děložního).

Klíčová slova

screening – prevence – informace – webová stránka – veřejnost

Summary

Official web portals are an important component of the background information of the cancer screening programmes. They provide up-to-date and relevant information for health care professionals, the general public and those interested in preventive examinations. They also serve as an official medium for publication of individual programme outcomes. The Czech national screening programmes are presented at the following websites: www.mamo.cz (breast cancer screening), www.kolorektum.cz (colorectal cancer screening), and www.cervix.cz (cervical cancer screening).

Key words

screening – prevention – information – website – public

Práce byla podpořena v rámci projektu 36/14/ /NAP „Vývoj a implementace metodiky hodnocení účinnosti adresného zvaní občanů do onkologických screeningových programů ČR“ v rámci programu „Národní akční plány a koncepce“ Ministerstva zdravotnictví ČR na rok 2014.

This study was supported by the project 36/14/ /NAP "Development and implementation of methodology for the evaluation of effectiveness of personalised invitations of citizens to cancer screening programmes" as part of the programme of the Czech Ministry of Health "National action plans and conceptions".

Autoři deklarují, že v souvislosti s předmětem studie nemají žádné komerční zájmy.

The authors declare they have no potential conflicts of interest concerning drugs, products, or services used in the study.

Redakční rada potvrzuje, že rukopis práce splnil ICMJE kritéria pro publikace zasílané do biomedicínských časopisů.

The Editorial Board declares that the manuscript met the ICMJE "uniform requirements" for biomedical papers.

Mgr. Jakub Gregor, Ph.D.
Institut biostatistiky a analýz
LF a PŘF MU
Kamenice 126/3
625 00 Brno
e-mail: gregor@iba.muni.cz

Obdrženo/Submitted: 23. 9. 2014

Přijato/Accepted: 29. 10. 2014

<http://dx.doi.org/10.14735/amko201425124>

Úvod

Komplexní informační zázemí je jedním z klíčových a nepostradatelných komponent organizovaného screeningového programu. Součástí informačního zázemí však nejsou jen databáze či procesy hodnocení kvality programu, ale i webové portály, které slouží jako zdroj informací o screeningových programech i jako médium pro publikaci jejich výsledků.

České screeningové programy zhoubných nádorů jsou na internetu prezentovány na třech samostatných webových stránkách – www.mamo.cz [1], www.kolorektum.cz [2] a www.cervix.cz [3] (obr. 1, tab. 1). Jejich obsah je spravován Institutem biostatistiky a analýz Masarykovy univerzity a garantován příslušnými odbornými lékařskými společnostmi. Všechny tři weby mají vzhledem ke společnému zaměření velmi podobnou strukturu s tím, že nejdůležitější informace pro všechny cílové skupiny uživatelů jsou dostupné z titulní stránky, zatímco ostatní obsah je rozdělen do sekcí určených pro širokou veřejnost a pro odborné pracovníky ve zdravotnic-

tví. Každý z webů je také registrován Národní technickou knihovnou jako pokračující on-line zdroj a má přiděleno ISSN.

Informační struktura webových portálů

Nejvyhledávanějším tématem webů screeningových programů je bezesporu seznam a mapa screeningových pracovišť, tedy akreditovaných mamografických center, center pro screeningovou kolonoskopii a cytologických laboratoří. Interaktivní mapy umožňují uživateli vyhledat screeningová zařízení v okolí jeho bydliště a kontakty na ně; cesta od vyhledání příslušného zdravotnického zařízení k objednání na preventivní vyšetření je tedy velmi rychlá a snadná. Seznam screeningových center je pravidelně aktualizován na základě aktuálních podkladů od Ministerstva zdravotnictví ČR a informací z pracovišť samotných (např. kontaktní údaje, personální změny). Všechny webové portály také poskytují informační servis ze screeningového programu jako takového, přebírají i nejdůležitější zprávy týkající se vědeckého výzkumu dané dia-

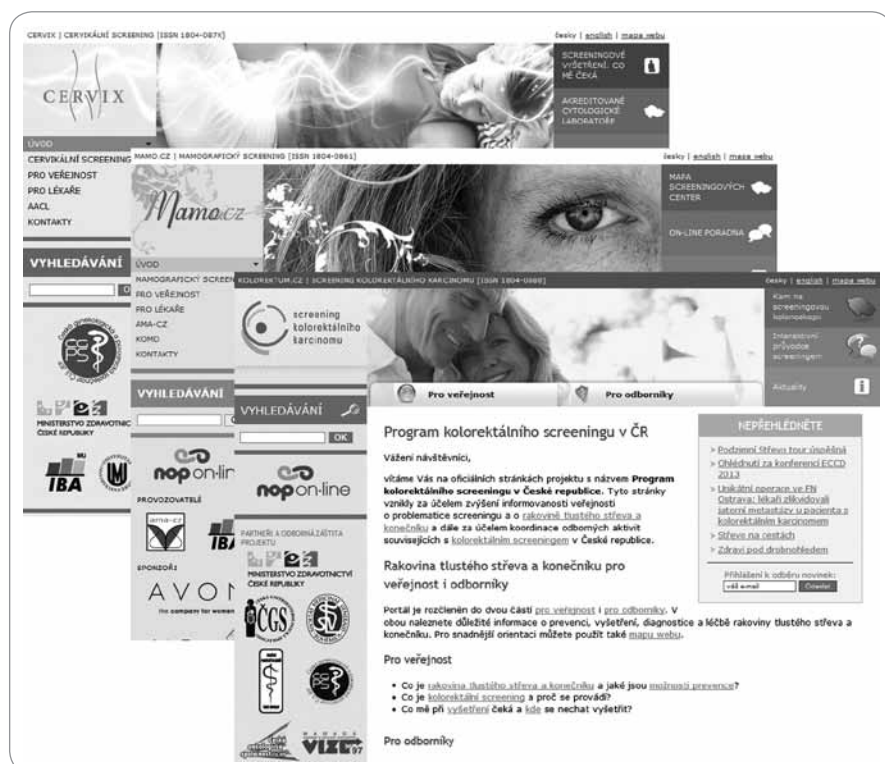
gnózy a informují také o akcích pro širokou veřejnost.

Další obsah webových portálů je již více či méně členěn podle toho, jaké cílové skupině je určen. Laický uživatel se tak může seznámit s diagnózou samotnou a vhodnou prevencí. Dozví se také všechny podstatné informace o tom, pro koho je daný screeningový program určen, jak a kam se může obrátit, pokud se chce do něj zapojit, jak se na vyšetření připravit a co ho při něm čeká. Přístupnou formou je také prezentována problematika léčby a její případné nepříznivé efekty na kvalitu života pacienta. Stránky www.mamo.cz navíc obsahují i on-line poradnu, kde na dotazy týkající se mamografického screeningu a karcinomu prsu odpovídají lékaři z Komise odborníků pro mamární diagnostiku (KOMD).

Především pro odborné pracovníky jsou určeny informace o celém screeningovém procesu a indikaci vyšetření, je zde popsáno technické řešení sběru dat a veškerá související dokumentace. K dispozici je i legislativa, na jejímž základě je celý program organizován, formuláře a přihlášky. Velký prostor je věnován popisu epidemiologie dané diagnózy, a to jak na úrovni regionů a celé ČR, tak i v mezinárodním srovnání, přičemž jsou využita především data Národního onkologického registru ČR a mezinárodní studie GLOBOCAN. Další části odborné sekce popisují diagnostiku a léčbu onemocnění, včetně monitoringu kvality péče a přežití pacientů. Portály www.mamo.cz a www.cervix.cz rovněž poskytují prostor pro prezentaci organizací sdružujících zdravotnická zařízení a odborné pracovníky zapojené do screeningového programu – Asociaci mamodiagnostiků ČR a Asociaci akreditovaných cytologických laboratoří pro cervikální screening.

Další informace o screeningových programech

Screeningovým programům i prevenci onkologických onemocnění obecně se samozřejmě věnuje i mnoho dalších internetových stránek. Některé z nich jsou kvalitní a důvěryhodné, jiné méně. Vždy je proto vhodné si ověřit, kdo je autorem daných webových stránek a zda lze infor-

Obr. 1. Webové stránky národních programů screeningu zhoubných nádorů – www.kolorektum.cz, www.mamo.cz a www.cervix.cz.

Tab. 1. Struktura webových stránek národních programů screeningu zhoubných nádorů.

www.kolorektum.cz**Pro veřejnost**

- Kolorektální karcinom
  - Možnosti prevence
  - Riziko onemocnění
  - Příznaky onemocnění
  - Základní pojmy
- Kolorektální screening
  - Kolorektální screening v ČR
  - Co mě čeká?
  - Test okultního krvácení do stolice (TOKS)
  - Screeningová kolonoskopie
  - Kde se nechat vyšetřit?
  - Kolonoskopická centra
- Průvodce screeningem
- Zkušenosti pacientů
- Léčba
- Multimédia
- Kontakty

Pro odborníky

- Kolorektální screening v ČR
  - Screeningový proces
  - Screening vs. dispenzarizace
  - Rada pro screening CRCA
  - Legislativa, formuláře, přihlášky, informované souhlasy
- Informační podpora screeningu
- Technická sekce pro odborníky
  - Vstup do registru
  - Podpora uživatelů
  - Často kladené dotazy
  - Stáhněte si
- Výsledky programu
  - Pokrytí populace
  - Indikátory kvality
  - Publikační výstupy
- Regionální semináře
- Epidemiologie
  - Svět a Evropa
  - ČR
  - Regiony ČR
  - Predikce počtu pacientů
- Diagnostika a léčba
- Přežití a kvalita péče
- Doporučené postupy
- E-learning
- Kontakty

www.mamo.cz**Mamografický screening**

- Mamografický screening v ČR
- Akreditovaná screeningová centra
- Výsledky a hodnocení programu
- Koordinátoři mamografického screeningu
- Indikace k vyšetřením

Pro veřejnost

- On-line poradna
- Prevence rakoviny
- Rakovina prsu
- Prevence
- Samovyšetření prsu
- Základní pojmy
- Mamografické vyšetření
- Jak se objednat
- Ceny vyšetření
- Rady ženám
- Nejčastější otázky a odpovědi
- Často tradované mýty
- Genetická zátěž

Pro lékaře

- Epidemiologie karcinomu prsu
- Screeningová a diagnostická mamografie
- Specializovaná pracoviště
  - Genetická pracoviště
  - Mamotomická centra
- Indikace k vyšetřením
  - Rizikové skupiny pacientek
  - Indikace k MR prsů
  - Indikace k UVAB a SVAB
- Vyčlenění výkonů a dg. ve screeningu a diagnostice
  - Samoplátkyně ve screeningu
- Fyzikálně-technická problematika
- Datový audit
- Technické řešení
  - Software MaSc
  - Podpora uživatelů
- Legislativa, formuláře, přihlášky, dotazníky, informované souhlasy
- Metodické pokyny a návody KOMD a AMA-CZ
- Publikační výstupy
- Může se hodit

AMA-CZ**KOMD****Kontakty**

- O projektu
- Infolinky a poradny
- Další zdroje informací

www.cervix.cz**Cervikální screening**

- Cervikální screening v ČR
- Akreditované cytologické laboratoře
- Odborná literatura

Pro veřejnost

- Prevence rakoviny
- Rakovina děložního hrdla
- Prevence
- Léčba
- Základní pojmy
- Lidský papilomavirus (HPV)
- Gynekologické vyšetření
- Co mě čeká?
- Jak se objednat
- Rozhovor s MUDr. Vladimírem Dvořákem

Pro lékaře

- Epidemiologie karcinomu hrdla děložního
- Legislativa, formuláře, přihlášky
- Screeningový proces
- Sběr dat
- Technické řešení
- Podpora uživatelů
- Stáhněte si
- E-learning

AAAL**Kontakty**

- O projektu
- Infolinky a poradny
- Další zdroje informací

mace na nich zveřejněné považovat za směrodatné. Směrem k laické veřejnosti je rovněž nutné poznamenat, že žádná internetová stránka nebo poradna nenahradí přímou konzultaci s odborníkem, tedy s praktickým či odborným lékařem.

Mezi informační zdroje s garantovanou kvalitou patří zcela jistě oficiální web České onkologické společnosti ČLS JEP www.linkos.cz [4], kde je prevenci rakoviny a screeningovým vyšetřením věnována samostatná velmi obsáhlá sekce (<http://www.linkos.cz/pro-pacienty/prevence/>).

Další informace lze najít i na webech jednotlivých zdravotnických zařízení, která screeningová vyšetření poskytují; za všechny jmenujme Masarykův onkologický ústav, na jehož stránkách nalez-

neme mj. i záznam více než hodinového živého přenosu z Brněnských onkologických dnů 2013, kde přední čeští odborníci odpovídali na otázky o prevenci onkologických onemocnění (<http://www.mou.cz/video-odpovedi-na-otazky-o-prevenci-rakoviny/t4074>).

Zájemce o epidemiologii zhoubných nádorů v ČR nalezne vše podstatné včetně interaktivních analýz na portálu SVOD (Software pro vizualizaci onkologických dat, www.svod.cz) [5].

Poděkování

Budování informační základny českých programů screeningu zhoubných nádorů je součástí projektu „SYSTÉM PODPORY PREVENCE VYBRANÝCH NÁDOROVÝCH ONEMOCNĚNÍ V ČR – SCREENINGOVÉ PROGRAMY“ realizovaného Ministerstvem zdravotnictví ČR v rámci Národního akčního plánu, NAP 2014.

Literatura

1. Májek O, Daneš J, Skovajsová M et al (eds). Mamo.cz – Program mamografického screeningu v České republice [monografie na Internetu]. Brno: Masarykova univerzita; 2014 [citováno 29. srpna 2014]. Dostupný z: <http://www.mamo.cz>.
2. Dušek L, Zavoral M, Májek O et al (eds). Kolorektum.cz – Program kolorektálního screeningu v České republice [monografie na Internetu]. Brno: Masarykova univerzita; 2014 [citováno 29. srpna 2014]. Dostupný z: <http://www.kolorektum.cz>.
3. Májek O, Dvořák V, Dušek L et al (eds). Cervix.cz – Program cervikálního screeningu v České republice [monografie na Internetu]. Brno: Masarykova univerzita; 2014 [citováno 29. srpna 2014]. Dostupný z: <http://www.cervix.cz>.
4. Dušek L, Mužik J, Kubásek M et al (eds). Epidemiologie zhoubných nádorů v České republice [monografie na Internetu]. Brno: Masarykova univerzita; 2005 [citováno 30. srpna 2014]. Dostupný z: <http://www.svod.cz>.
5. Linkos.cz [internetová stránka]. Česká onkologická společnost ČLS JEP, Česká republika; c2014 [citováno 2. září 2014]. Dostupné z: <http://www.linkos.cz>.